

*Pod Honorowym Patronatem Prezydenta Bronisława Komorowskiego*



***WSPÓLNY PROJEKT KANCELARII PREZYDENTA RP I KANCELARII SENATU RP***

**„ARCHIWA PRZEŁOMU 1989 - 1991” dostępne w Internecie**

Data 4 czerwca 1989 roku weszła do historycznego kalendarza najważniejszych wydarzeń w naszym kraju. Tych wydarzeń, które całkowicie zmieniły życie Polaków – oznaczała pierwsze w powojennej Polsce częściowo wolne wybory do Sejmu i całkowicie wolne do Senatu. Minęły 22 lata. Co po nich odziedziczyliśmy? Co zostało z tamtych lat utrwalone w dokumentach, fotografiach, plakatach i afiszach wyborczych, kartach do głosowania, pamiątkach zebranych w nowo utworzonych biurach poselskich i prywatnych zbiorach senatorów I kadencji? Gdzie szukać śladów tej niedawnej przeszłości, jak ułatwić do niej dostęp każdemu, kto chciałby się zapoznać z tymi materiałami, a może wzbogacić je i uzupełnić własnymi pieczołowicie przechowywanymi w domu?

W odpowiedzi na te pytania Kancelaria Prezydenta RP i Kancelaria Senatu RP przystąpiły do realizacji wspólnego projektu pod nazwą „Archiwa Przełomu 1989 - 1991”, którego efektem będzie udostępnienie w Internecie kopii cyfrowych oryginalnych dokumentów i materiałów ikonograficznych z pierwszych lat transformacji ustrojowej, politycznej i gospodarczej. W ten sposób Kancelaria Prezydenta RP i Kancelaria Senatu RP pragną ułatwić społeczeństwu dostęp do źródłowych dokumentów dotyczących najnowszej historii politycznej naszego kraju, ocalić i utrwalić w pamięci narodowej ważny rozdział z najnowszej historii odrodzonej Rzeczypospolitej. Projekt honorowym patronatem objął Prezydent Bronisław Komorowski.

„Archiwa Przełomu” będą gromadzić bogatą dokumentację z okresu, w którym przebudowa państwa objęła niemal wszystkie sfery życia. Przypomnijmy - wraz z powstaniem NSZZ „Solidarność” w 1980 r. zaczął rodzić się swoisty ruch oporu walczący o demokratyczne państwo. Po fali strajków w 1988 r. strona rządowa i solidarnościowa zasiadły do „Okrągłego Stołu”. Wynegocjowano m. in. decyzję o zorganizowaniu pierwszych częściowo wolnych wyborów, które odbyły się 4 i 18 czerwca 1989 r. Komitet Obywatelski przy Przewodniczącym NSZZ „Solidarność” powołał regionalne Komitety Obywatelskie, które poprowadziły na swoim terenie kampanie wyborcze, w wyniku, których Komitet Obywatelski „Solidarność” mógł poszczycić się mianem zwycięscy. W parlamencie został powołany Obywatelski Klub Parlamentarny. 24 sierpnia 1989 r. powołał pierwszego niekomunistycznego szefa rządu, którym został Tadeusz Mazowiecki, a 12 września zatwierdził skład jego gabinetu. Rok później przeprowadzone zostały wybory prezydenckie, które wygrał Lech Wałęsa. Zmieniono Konstytucję, powstała Rzeczypospolita Polska, przywrócone zostało godło orła w koronie i odrzucono zasady komunistycznego systemu jednopartyjnego.

**Pamięć o ludziach, którzy uczestniczyli w tych wielkich zmianach ustrojowych i nieustrudzenie pracowali na rzecz przemian demokratycznych nie powinna zostać zatarta piętnem czasu. Dlatego Archiwum Kancelarii Prezydenta RP i Archiwum Senatu RP zaczęły już wcześniej gromadzić wszelkie dokumenty związane z powyższą tematyką.** Przez niespełna dwa lata senackie archiwum sporządziło spis materiałów dotyczących tego okresu znajdujących się w zasobach własnych. Senat dysponuje m.in.: dokumentacją Okrągłego Stołu, Komitetów Obywatelskich, Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego. Archiwum Prezydenta RP, które w tym roku włączyło się do projektu rozpoczęło typowanie archiwaliów do niego. Kwerendą objęto trzy zespoły aktowe: Kancelarii Rady Państwa obejmujące rok 1989, Kancelarii Prezydenta RP - lata 1989-1991 i Państwową Komisję Wyborczą - materiały z wyborów czerwcowych 1989 r. oraz kolekcję wyborczą Lecha Wałęsy.

Nie stanowią one jednak jednolitej całości, nie są zbiorem zamkniętym. Dokumentacja jest rozproszona po całej Polsce, a także poza jej granicami, częściowo gromadzona jest w instytucjach naukowych, muzealnych, bibliotekach, archiwach, a także u osób prywatnych związanych bezpośrednio z transformacją ustrojową, czy zatrudnionych w różnych instytucjach zaangażowanych na rzecz przemian demokratycznych. Dlatego obie kancelarie – Prezydenta i Senatu zwracają się o pomoc do wszelkich placówek i osób prywatnych mających informacje o tamtych wydarzeniach czy posiadających różnego rodzaju dokumenty, zdjęcia, plakaty, zapiski i pamiątki, aby je udostępnili w celu sporządzenia kopii cyfrowych. Oryginały pozostaną u właścicieli, jeśli wyrażą taką wolę.

Już wkrótce na oficjalnych stronach Prezydenta RP i Senatu RP, w osobnym linku oznaczonym logo „AP 1989-1991” znajdą się aktualne informacje o zgromadzonych zbiorach archiwalnych, a w następnym etapie ich ogólnopolski elektroniczny katalog. Będzie on zawierał informacje o miejscach przechowywania oryginałów materiałów archiwalnych oraz kopie cyfrowe zbiorów, tak, aby można było bez kłopotu, w jednym

**miejscu znaleźć zarówno informacje o archiwaliach dotyczących tamtych lat i co istotne - także zobaczyć te dokumenty, fotografie, plakaty, posłuchać nagrań czy obejrzeć filmy.** Oba archiwa – prezydenckie i senackie będą starały się udostępnić zebrane dokumenty i informacje o nich w sposób jak najbardziej przyjazny dla użytkowników. Prace, które obecnie trwają nad stworzeniem katalogu internetowego będą gwarantowały przejrzystą bazę danych. Będzie ona udostępniona do wglądu, gdyż na uzyskanie reprodukcji będzie potrzebna zgoda właściwego archiwum.

Obecnie trwają prace nad scaleniem, opracowaniem, zdigitalizowaniem i udostępnieniem materiałów związanych z wydarzeniami lat 80. i pierwszej połowy lat 90. Przykładowo Archiwum Senatu RP zgromadziło 63 wywiady z Senatorami I Kadencji, którzy opowiedzieli o Senacie I kadencji, o swoich przeżyciach i doświadczeniach związanych z okresem transformacji w Polsce. W trakcie pracy nad tymi filmami archiwum senackie wzbogaciło się o dokumenty, plakaty, fotografie z prywatnych zbiorów senatorów. Ofiarowali je m.in. Jerzy Regulski, Jerzy Stępień, Ireneusz Niewiarowski. Z pożytkiem układa się współpraca z Instytutem Studiów Politycznych PAN, Uniwersytetem Adama Mickiewicza w Poznaniu, Fundacją Bronisława Geremka, Europejskim Centrum Solidarności.